

”Sen pitää olla monipuolista” – pieni selvitys aikuisten alkeisoppilaiden soittomateriaalista

Huilun alkeisopetusmateriaalia ja erilaisia huilukouluja löytyy nykyään laaja kirjo myös Suomesta. Suurin osa on silti edelleen suunnattu lapsille ja aikuisen huilun vasta-alkajan kohdatessaan, voi opettajalla mennä sormi suuhun; mistä lähdetään, mitä soitettaisiin, pitäisikö hankkia jokin oppikirja? Aikuisia soitto-oppilaita alkaa ilmaantua yhä enemmän erilaisten musiikkioppilaitosten oppilaslistalle ja esimerkiksi vapaan sivistystyön opistot (kuten työväenopistot) tarjoavat edulliseen hintaan soiton alkeiskursseja myös huilusta. Tämän artikkelin tarkoituksena on kartoittaa lyhyesti, mitä ja millaista huilun alkeisoppimateriaalia huilistit ovat Suomessa aikuisten oppilaidensa kanssa käyttäneet ja tarjota tätä kautta vinkkejä varsinkin opettajauraansa aloitteleville huilisteille, joilla ei ehkä vielä ole niin laajaa tietämystä olemassa olevista opetusmateriaaleista.

Taustatietoja kartoitusta varten kerättiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin yli 200 suomalaiselle huilistille sähköpostilla. Viestissä pyydettiin kokemuksia aikuisten alkeishuiluoppilaiden opetusmateriaalista ja rajattiin aikuiset oppilaat koskemaan 25 -vuotta täyttäneitä alkeisoppilaita. Vastauksia tuli kahdeksan. Yksi vastaajista oli itse huilun aikuisopiskelija, muut opettajia. Lisäksi tuli muutamia vastauksia, joissa kerrottiin että kokemusta aikuisten opetuksesta ei juurikaan ole, eikä kyselyyn haluttu tällöin vastata.

Vastaajista suurin osa (kuusi) kertoi opettaneensa aikuisia alkeisoppilaitaan yksilöopetuksessa. Kaksi muuta kertoi opetuksen olleen sekä yksilö-, että ryhmäopetusta.

Mitä on käytetty

Suurin osa vastaajista kertoi käyttävänsä itsekoottua sekalaista materiaalia aikuisten alkeisopetuksessa. Kappaleita tai harjoituksia voitiin koota erilaisista alkeisvihoista, tekniikkakirjoista tai niitä sovitettiin itse. Yksi vastaajista kertoi, ettei käytä ollenkaan alkeisvihkoja, koska ne ovat aikuisille liian nopeasti kuluva materiaalia. Erilaisia oppikirjoja mainittiin laidasta laitaan ja vastaajat ovat käyttäneet muun muassa näitä: *A New Tune A Day for Flute* (Bennett), *Vi spelar flöjt* (Agnestik), *flöjt.nu* (Norén & Johansson), *Learn as You Play Flute* (Wastall), *40 Little Pieces for Flute* (Moyse), *Huilu ja minä / Flöjten och jag* (Fritzen, Öhman, Turunen) tai Trevor Wyen harjoitukset. Lisäksi mainittiin kirjoja, jotka ovat tulleet tutuksi alkeisopetuksessa lasten kanssa kuten *Vivo huilukoulu* (Mäkilä & Talvitie) tai *Suzuki huilukoulu* (Takahashi). Näistä vastaajat olivat ottaneet muutamia yksittäisiä kappaleita opetukseen tai sitten oppilas oli itse ostanut vihon.

Eräs vastaaja kertoi soitattavansa muun muassa flageoletteja ja ammattioppilaiden harjoituksia jo varhain oppilaidensa kanssa näiden auttaessa äänenmuodotukseen. Kaikki aikuisoppilaat ovat kiinnostuneita saamaan huilusta kauniin äänen ja tällaiset harjoitukset auttavat niihin. Hän myös kertoi, että vaikka kukaan aikuisoppilaista ei ole halunnut tehdä tasosuoritustavoitteellisesti soittoa, asteikoita on soitettu paljon nimenomaan äänen soinnin vuoksi.

Kappaleiden monipuolisuus nousi yhdeksi syyksi, miksi vastaajat olivat valinneet tietyn oppikirjan aikuisoppilailleen. Kappaleiden haluttiin edustavan erilaisia genrejä. Lisäksi arvostettiin

johdonmukaista etenemistä, aikuisille soveltuvaa kirjan fontitusta ja kuvitusta ja kauniisti soivaa materiaalia. Wastallin kirjaa käyttänyt kertoi sen olevan ainoa hänen tuntemansa huilukoulu, joka etenee nopeasti sopivissa sävellajeissa. Itse kootun materiaalin valintaa perusteltiin sillä, että se oli todettu toimivimmaksi kyseisten oppilaiden kanssa. Lisäksi aikuisoppilaiden eteneminen oli koettu olevan vaikeammin ennustettavissa kuin lasten ja itse koottu materiaali oli ollut tähän tilanteeseen soveltuvampaa. Yksi vastaajista kertoi opetuskokemuksistaan 1970 -1990 -luvuilta ja mainitsi, ettei tuolloin ollut alkeishuilukouluja, varsinkaan aikuisille. ”Soitettiin mitä sattui olemaan”.

Plussat ja miinukset

Käyttökokemukset olivat lähinnä myönteisiä. Opettajan itse kokoaman materiaalin selkeäksi hyödyksi mainittiin sen mahdollistavan oppilaan etenemisen juuri hänelle sopivaan tahtiin. Tiettyjä asioita voitiin painottaa enemmän, jos tarve vaati. *Flöjt.nu* ja *Huilu ja minä / Flöjten och jag* – kirjoja käyttäneet suosittelivat yhdistämään kirjan kappaleisiin asteikkoja, etydeitä tai muita teknisiä harjoituksia tukemaan opetusta. *Learn as You Play Flute* kirjaa käyttänyt kertoi, että jos uusia korkeita säveliä oli tullut liian nopeasti, oli hän käyttänyt ohessa sopivalla korkeudella olevia pikkukappaleita kunnes uusien sävelten soitto onnistui.

Itsekootun materiaalin miinuksena koettiin sen teettämä lisätyö opettajalle, kun ”kaikki ei löydy yksistä kansista”. Myös oppikirjoja käyttävät kertoivat joutuvansa etsimään ja sovittamaan lisämateriaalia. Eräs vastaaja koki haasteeksi löytää huilulle kappaleita, jotka

”...ovat monipuolisia ja vahvistavat sormituksia ja saundia alemmasta rekisteristä. Melko lailla kaikki valmis materiaali nousee kovin korkealle.”

Tämä koettiin haasteeksi, sillä vastaajan oppilaat olivat olleet epävarmoja soittamaan huilun korkeampia ääniä.

Millaista on hyvä opetusmateriaali?

Monipuolisuus nousi jälleen useimmiten esiin, kun vastaajat kuvailivat hyvää aikuisten alkeisopetusmateriaalia. Monipuolisuudella tarkoitettiin erityisesti musiikin eri tyyliä kuten kansanlauluja, klassista, viihdemusiikkia, jazzia, iskelmiä tai hengellisiä lauluja. Myös tuttuun kappaleiden ja melodioiden tärkeyttä korostettiin;

”Ne auttavat hahmottamaan nuotteja ja varsinkin rytminlukua paremmin.”

Oppilaiden kerrottiin usein itse toivovan jotain tiettyä kappaletta, tyyliä tai aikakautta soitettavaksi. Usein kappaleiden henkilökohtainen merkitsevyys korostui tässä tai sitten oppilas oli halunnut valmistaa esimerkiksi omiin juhliinsa tietyn kappaleen esitettäväksi ja oli pyytänyt saada käydä tätä läpi opettajan kanssa.

Erikoista kyllä, kukaan vastaajista ei korostanut alkeisvihkojen kohdalla, että lastenlaulut eivät ole toivottuja. Ehkä tämä koettiin itsestäänselvytenä tai sitten vastaajien oppilaat eivät ole kokeneet näitä kielteisinä?

Hyvän materiaalin kerrottiin myös etenevän nopeasti, sisältävän uutta opittavaa asiaa kohden useita kappaleita, sisältävän niin kappaleita kuin huilunsoiton ”perusasioita” ja sisältävän säestyksen (miehellään sointumerkit, joka mahdollistaisi harrastelijapianistin tai kitaristin yhteismusisoinnin) ja kaksiäänistä materiaalia. Monessa oppikirjassa nykyään mukana oleva ”play along -CD” koettiin hyväksi, sillä se tukee oppilaiden soittoa kotona. Myös oppilaiden kerrottiin pitävän tästä ja muutenkin malliksi soitto koettiin tärkeäksi.

Vastaajajoukon ainoa aikuisopiskelija kuvasi asiaa näin:

”Materiaalin tulee tarjota sopivia haasteita oppilaan tasoon nähden, olla riittävän vaihteleva, yhdellä kertaa ei voi olla kovin montaa opeteltavaa asiaa, mutta toisaalta on tärkeää, että soittamiseen tuodaan erilaisia elementtejä juuri kehontuntemus-tyyppisten harjoitteiden kautta. Soitto on paljon mukavampaa, kun saundi on hyvä ja se ei löydy pelkästään soittamalla.”

Yhteenvetoa

Vaikka kysely lähetettiin hyvin laajalle joukolle huilisteja, tuli vastauksia siihen nähden murto-osa. Se kyllä helpotti analyysityötäni, mutta pisti samalla miettimään, onko aikuisten huilunsoiton alkeisopetus edelleen niin harvinaista? En varmastikaan tavoittanut kaikkia asiaan vihkiytyneitä ja jos kysely olisi koskenut aikuisten opetusta yleensä, olisi tulos ollut toinen. Herää silti kysymys, kumpia puuttuu – aikuisia alkeisoppilaita vai heidän opettajiaan?

Oman kokemukseni mukaan nimenomaan etenemisvauhti ja monipuolisuus nousevat tärkeiksi seikoiksi aikuisten soittomateriaalia valittaessa, varsinkin alkeissa. Kuten vastaajat kuvasivat, uusia asioita saa tulla nopeammin kuin lasten opetuksessa. Yhtä säveltä on turhauttavaa jankata monen kappaleen verran. Aikuiset alkajat ovat kuitenkin usein hyvin motivoituneita ja kunnianhimoisia ja haluavat vauhdittaa oppimista ja etenemistä välillä turhankin innokkaasti. Innostunut oppilas on tietenkin opettajan ilo, mutta samalla olisi pidettävä langat käsissä ja muistettava, että uuden instrumentin opetteleminen ottaa kuitenkin oman aikansa. Liian monen uuden asian opetteleminen kerralla saattaa osoittautua turhan haastavaksi, ellei mahdolliseksi ja tämä tappaa nopeasti motivaation harrastukseen. Alkeisoppikirjoja selatessani, mietin aina ensin sen etenemisvauhtia; millaisella mitalla uusia haasteita siinä tarjotaan? Millainen on kirjan balanssi opittavassa ja jo osattavassa?

Listaan alle vielä muutaman muun aikuisille suunnatun alkeisoppikirjan tekstissä jo mainittujen lisäksi. Näitä myydään ainakin Just Flutes –nettikaupassa. Suluissa on mainittu kirjan tekijä ja julkaisuvuosi:

Adult Play Flute! (Heather Hammond 2008)

Learning to Play The Flute (Simon Hunt 1979/1996)

The Adult Flute Student (Trevor Wye ?)

The Flautist's A to Z (Emmanuel Burlet ja Martine Fleuriault 1998).

Hammondin *Adult Play Flute!* sisältää oppilaan vihon lisäksi erillisen säestysvihon pianolle, jota myydään nimellä ”opettajan vihko”. Itse oppikirja tuntuu etenevän hyvin hitaasti, muutaman

äänen parissa puuhaillaan monen kappaleen verran ja kirjan lopussa on edetty vasta D2:een asti. Fontti on isoa ja ulkoasu hyvin selkeää, sopii mielestäni erityisoppijalle tai täysin ilman musiikkitaustaa olevalle oppilaalle. Wyen *The Adult Flute Student* on enemmänkin kokoelma Wyen muiden tekniikkavihkojen sovelletuista harjoituksista; vihko sisältää lyhyitä tekniikkaharjoituksia. Soveltunee parhaiten käytettäväksi jonkin toisen vihon ohessa. Huntin *Learning to Play The Flute* on vanhin listatuista ja siihen olen törmännyt joidenkin aikuisoppilaiden kanssa, näiden tuodessa näytille vanhoja soittovihkojaan. Kappaleita ja tekniikkaharjoituksia paljon, joten vihko kestää useamman vuoden opetuksen. Fontti kuitenkin pientä ja ulkoasu vanhahtava, saattaa vaikeuttaa vanhempien oppilaiden nuotinlukua. Kappaleet ovat myös hyvin lyhyitä läpi vihon, oheen tarvitaan muita, pidempikestoisia kappaleita. Burlet'n ja Fleurialt'n *The Flautist's A to Z* on kirjoitettu puolittain englanniksi, puolittain ranskaksi. Fontti isoa, ulkoasu selkeä ja eteneminen loogista, vihko koostuu ns. "yksiköistä" joissa omat teemansa. Tämä oppikirja voisi soveltua hyvin ryhmäopetukseen. Toisen oktaavin sävelten soitto otetaan alusta asti mukaan. Kirjan kuvituksessa on kuitenkin lapsia soittamassa, mikä viittaisi siihen, että vihko on alun perin suunnattu nuorille oppilaille.

Artikkelin ulkopuolelle jäi varmasti oppikirjoja, joita tässä ei mainittu. Kaikkia olemassa olevista vihoista ei saa ostettua Suomesta tai tilattua verkkokaupoista. Tässä artikkelissa halusin luoda jonkinlaista yleiskuvaa aikuisten alkeisoppikirjatilanteesta huilulle ja selvittää, miten muut opettajat toimivat tämän asian parissa opettaessaan aikuisia. Jollekulle aikuisia opettavalle tämä ehkä tarjosi hyviä vinkkejä ja ideoita. Joku varmasti ihmettelee, miksi tekstissä ei ole käsitelty hänen tietämäänsä oppikirjaa tai jotain tähän liittyvää seikkaa. Toivonkin, että artikkeli toimisi virikkeenä keskustelulle ja huilistit Suomessa (ja muuallakin!) innostuisivat jakamaan tietoaan sekä myös tietämättömyyttään aiheesta. Usein vastaus ongelmaan löytyy, kun uskaltaa kysyä ja paljastaa muille, ettei tiedäkään kaikkea.

Hanna Tissari

Kirjoittaja tekee tieteellistä kehitystyötä Sibelius-Akatemian DocMus-tohtorikoulussa aiheenaan aikuisten alkeishuiluoppilaiden opetusmateriaali ja sen käyttö sekä opettaa aikuisista koostuvaa huiluryhmää Espoon työväenopistossa.